

Mindaugo Nefo ir Vytauto Volungevičiaus

8 klasės istorijos vadovėlio II dalies recenzija

(leidykla „Baltos lankos Klett“, 2024 m.)

Vadovėlis chronologiškai apima Naujųjų amžių istoriją nuo XV iki XVIII a., o tai atitinka Istorijos bendrąją programą 8 klasei. Kalbant apie temas, vadovėlyje yra skyriai, skirti aptarti istorinius įvykius nuo didžiųjų geografinių atradimų, knygų spausdinimo pradžios, absoliutizmo ir parlamentarizmo valdymo struktūrų iki kapitalizmo įsigalėjimo Nyderlanduose ir Baroko architektūros bei pasaulėžiūros. Vadovėlyje laviruoja visuotinės ir Lietuvos istorijos temos, atskleidžiančios tiek skirtingų valstybių patirtis, tiek bendrus, daugiausia europinius, procesus, ryšius tarp šalių. Didaktiniu ir pedagoginiu požiūriu vadovėlis yra sukurtas kaip puikus pagalbininkas ne tik moksleiviams, besimokantiems istorijos, bet ir mokytojams, kurie atlikdami sunkų ir atsakingą darbą jame gali surasti pakankamai naudingų užduočių ir idėjų pamokos metu ar užduodant namų darbus. Kaip ir I vadovėlio dalyje, autoriai labai pasistengė dirbdami prie įvairaus tipo užduočių pasiūlymų, probleminių klausimų, kurie padeda į aptariamas temas pažiūrėti kūrybiškiau, suteikia iššūkį vaizduotei ir ją lavina. Vadovėlyje galime aptikti tokių užduočių kaip istorinių siužetų piešimas, komiksų kūrimas, vaidinimo rengimas, tinklalaidžių ar video parengimas ir t. t. Nors kartais galbūt norėtusi, kad būtų pateikiama daugiau duomenų iš interneto, kuriais atliekant užduotis galėtų remtis moksleiviai, bet turbūt autoriai pasitiki jaunąja karta, kuri tam tikrais atvejais geba elektroninėje erdvėje dar greičiau ir kokybiškiau surasti reikiamą informaciją. Galbūt vienintelis dalykas, kurį siūlyčiau vadovėlio autoriams, tai tam tikrose vietose pateikti papildomų temų idėjų, kuriomis mokytojai galėtų užpildyti žinomus 30 proc. laisvai pasirenkamų temų. Taip vadovėlis taptų dar didesne pagalbos priemone mokytojams.

Teminiu požiūriu vadovėlyje yra gausu naujos, tačiau labai reikšmingos ir iki šiol kažkodėl istorijos vadovėliuose nebuvusios medžiagos. Verta paminėti temą apie anglų laivyno reikšmę Britų karalystės/imperijos istorijoje, kur kas labiau išplėstą skyrių apie Šventąją Romos imperiją ir jos valdymo sistemą, kapitalizmą Nyderlanduose, gana nauju kampu aptartą didžiųjų geografinių atradimų siužetą. Kalbant apie Lietuvos istoriją, labai kokybiškos ir inovatyvios temos pasirodė skyreliuose, kuriuose aptariamos Baroko bažnyčios ir bastioninės pilys. Juose naujoviškai ir per pavyzdžius pristatoma Baroko architektūra, tuo pačiu supažindinama ne tik su dabartine

Lietuvos teritorijoje esančiu LDK ir ATR didikų paveldu, bet ir su istorinėmis žemėmis, kurios dabar apima tokių valstybių kaip Baltarusija teritoriją.

Bendrai vadovėlio tekstas pasižymi labai gera struktūra, aiškiai padalintas į politinės, socialinės ir kultūrinės istorijos dalis, kurios skaitant tarpusavyje taip pat susijungia. Galbūt tik vietomis tam tikra informacija pasikartoja per daug kartų (nors kartojimas ir nėra blogis, bet to pasirodė kiek daugokai). Reikėtų peržvelgti informaciją apie Gutenbergo spausdinimo staklių įkūrimą ir pabandyti jos nekartoti tiek daug kartų vadovėlyje. Kaip patarimas būtų pristatyti kitą manufaktūros veikimo pavyzdį, o ne knygų spausdinimą, kas dar kartą primena apie jau ne sykį aprašytą knygų gamybą Naujaisiais amžiais. Tuo pačiu verta pastebėti, kad autoriai teisingai pastebi Rusijos karybos ir politinių manipuliacijų taktikas prieš LDK XVI amžiuje. Galbūt būtų vertinga pastebėti, kad ši valstybė tas pačias negarbingas strategijas taiko iki šių laikų? Taip moksleiviams būtų parodoma istorijos reikšmė vertinant ir bandant suvokti šiandieninius politinius, karinius ir sociokultūrinius procesus ir įvykius. Taip pat kalbant apie olandų reikšmę tarptautinėje prekyboje ir kapitalizmo kūrime vertėtų bent sakiniu užsiminti, kad tai buvo vieninteliai pirkliai iš Europos, kuriems buvo leista prekiauti Japonijoje, kuri aptariamuoju laikotarpiu taikė visiškos izoliacijos politiką ir buvo užsisklendusi nuo pasaulio.

M. Nefo ir V. Volungevičiaus parašyta 8 kl. istorijos vadovėlio II dalis pasižymi kokybišku didaktiniu išpildymu. Autoriai istoriškai tiksliai ir inovatyviai, kūrybiškai apžvelgia tiek jau seniai mokykloje mokomas, tiek visiškai naujas istorines temas. Vadovėlis dėl užduočių pasiūlymų ir puikiai parašyto pagrindinio teksto taps puikiu pamokų vedimo ir gilinimosi į istorines temas pagalbininku tiek mokiniams, tiek mokytojams. Taigi vadovėlį vertinu teigiamai.

Lietuvos istorijos instituto doktorantas

Laurynas Kudijanovas